

Марк Твен

*Пригоди
Гекльберрі Фінна*

Харків
«Фоліо»
2023

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ І

Ви нічогісінько про мене не знаєте, коли не прочитали книжки, що називається «Пригоди Тома Соера»; а втім — дарма. Книжку ту написав Марк Твен, і часто-густо він казав у ній правду. Траплялося, інколи прибріхував, та здебільшого казав правду. Але то байдуже. Я ще не стрічав таких людей, які ніколи не брехали, за винятком, звісно, тітки Поллі або вдови, та ще, може, Мері. Саме про тітку Поллі — Томову тітку Поллі, — та про Мері, та ще про Дугласову вдову найбільше й розповідається в отій книжці; загалом книжка правдива, хоча там трохи й прибрехано, як я вже казав.

А закінчується та книжка ось як: ми з Томом знайшли гроші, що їх розбійники переховували в печері, й розбагатіли. Кожному з нас припало по шість тисяч доларів — і все золотом. Ото була купа грошви, аж голова йшла обертом. А суддя Тетчер узяв та й поклав ті гроші в банк, на відсотки, і тоді ми щодня мали по долару кожен, і так цілий рік, — хтозна, що його й робити з такою силою грошей. Дугласова ж удова прийняла мене за сина і взялася виховувати, але я мало не пропав, сидючи невилазно в хаті; а до того ж удова так допікала мені отими своїми порядками та добрими звичаями, що я далі терпіти не зміг і дав драла. Натягнув знову своє лахміття, заліз у ту саму стару бочку з-під цукру й живу собі, вільний і щасливий. Але Том Соер вистежив мене і сказав, що набирає ватагу розбійників; він пообіцяв і мене прийняти, якщо я повернуся до вдови і надалі поводитимуся пристойно. Ну, я й повернувся.

Вдова розрюмсалася наді мною, називала заблуканим ягням і ще по-всякому, проте, звісно, й гадки не мала образити мене. Вона знову вдягла мене в нове вбрання, і я знай упрівав цілі дні та ходив, наче зв'язаний. Ну, а далі все повернулося на старе. Вдова бемкала у дзвона до вечері, і боронь боже спізнитися. Та ще й таке: хоч і сів до столу, а відразу не смій братися до їжі, мусиш чекати, доки вдова, нахиливши голову, побуркотить трохи над стравами, хоча страви були як страви, нічого поганого про них не скажеш, хіба те, що кожну зварено окремо. Нема у світі смачнішого, як назбираєш в одну посудину всіляких недоїдків! Було перемішаєш їх добренько, вони сік повипускають і самі плигають у рот!

По вечері вона діставала свою книжку і давай читати про Мойсея та про те, як його знайшли в очеретах, і мені страх як кортіло довідатися, що з ним скоїлось, аж тут — на тобі! — з'ясувалося, що той Мойсей бозна-коли помер; тоді я зовсім покинув слухати про те — на біса мені здалися мерці!

Незабаром мені захотілося курити, і я попросив у вдови дозволу. Де там! Не дозволила — сказала, що то непристойна, неохайна звичка і треба її позбутися. Бувають же такі люди: забороняють те, чого самі анітрохи не тямлять. Ось і вдова носить з отим Мойсеєм, як курка з яйцем. А він же їй навіть не родич! Та й взагалі на лихо він потрібний! Його вже давно й на світі немає. А на мене, бачте, он як напускається за те, що мені подобається курити, дарма що то приємна річ. Сама ж, проте, любісінько нюхає табаку і вважає, що це пристойно. Як самій, то, значить, можна.

Її сестра, міс Уотсон, сухоребра стара діва в окулярах, саме приїхала до неї пожити й відразу ж учепилася до мене з букварем. Вона мордувала мене цілісіньку годину, аж урешті вдова звеліла їй відчепитися від мене. Ще трохи — і я б не витерпів. Потім цілісіньку годину я нудився, сидячи в хаті, і ніяк не міг утриматися, щоб не крутитися на стільці. А міс Уотсон одно товче: «Не клади на стілець ніг, Гекльберрі»; «Чого ти так зігнувся, Гекльберрі, сиди рівно»; і знову ж своєї: «Не

позіхай і не потягайся за столом, Гекльберрі! Невже ти не можеш усидіти спокійно?» А потім, коли вона почала торочити мені про пекло, я візьми та й бовкни: от би мені туди якось шаснути. Вона так і підскочила — страх як розлютилася, а в мене ж і гадки лихої не було. Просто хотілось зав'язитися світ за очі, так мені все остогидло; я хотів дременути, а куди — однаковісінько. Тоді вона сказала, що гріх таке говорити, що вона сама нізащо у світі такого б не сказала; вона намагається жити так, щоб обов'язково попасти до раю. Але ж я не вбачав для себе жодної втіхи в тому, щоб опинитися там, де й вона, а тому й вирішив, що не стану й пробувати. Але говорити їй про це я не схотів, бо тільки завдав би собі зайвої халепи, а пуття з того не було б ніякого.

Тут вона і давай мені про рай теревенити, все своєї та й своєї править. Усім людям там, мовляв, тільки й діла, що цілісінький день з арфою туди-сюди походжати та співати, і так на віки вічні. Мене, як по правді, все те не дуже вабило. А проте я змовчав. Запитав лиш, як вона гадає: чи попаде в рай Том Соер. Вона відповіла, що ні, його туди й близько не пустять. Я дуже зрадив, бо ж хотів, звісно, щоб ми з ним завжди були вкупі.

Міс Уотсон усе мене гризла та й гризла, так що мені зрештою все те остогидло і стало дуже нудно. Аж далі закликали до кімнати негрів та почали молитися, а тоді всі полягали спати. Подався й я до своєї кімнатки з недогарком свічки і поставив його на стіл. Вмостився на стільці біля вікна і спробував думати про щось веселе, але нічого не вийшло. І раптом напав на мене такий смуток, що хоч помирай. Горіли зірки на небі, а на деревах жалібно шелестіло листя, і здаля долидало: «Пуу-гу, пуу-гу...» То пугач сповіщав, що хтось помер; чути було, як кричить дрімлюга та виє собака, — це віщувало комусь смерть; і вітер усе про щось мені нашіптував, а я ніяк не міг второпати, що ж то він шепоче, аж мурашня мені по всьому тілі почала бігати. Потім у лісі щось застогнало, немов привид, який хоче сказати, що йому гнітить душу, але ж

ніяк не може, отож не влечить спокійно у своїй домовині, блукає ночами й тужить. Мені стало так моторошно й тоскно, так захотілося, щоб хто-небудь був зі мною. А тут ще й павук десь узявся та й поліз по моєму плечі; я дав йому щигля, а він упав просто на свічку, і не встиг я отямитися, як він згорів. Я й сам добре знав, що то страшенно погана прикмета: безперемінно чекай біди. Від ляку жижки мені задрижали. Я зірвався на ноги і тричі обкрутився навколо себе, та ще кожного разу хрестився, а тоді перев'язав собі ниткою пасмо волосся, щоб убезпечити себе од відьом. А проте, я не заспокоївся. Це справді допомагає, коли знайдеш підкову, не встигнеш прибити її над дверима і загубиш, але я зроду не чував, щоб можна було таким способом позбутися лиха після того, як уб'єш павука.

Так мене враз морозом і всипало... Я знову сів і дістав люльку, щоб закурити; у домі було зараз тихо, неначе всі вимерли, отож удова нічого про те не знатиме. Так минуло чимало часу; аж раптом стало чути, як у місті б'є годинник: бам-бам-бам! — дванадцять разів, а далі знову все затихло — стало тихіше, ніж перед тим. Незабаром я почув, як унизу, в темряві, під деревами хруснула гілка, — щось там ходило. Я завмер, затамувавши дух, і прислухався. Нараз хтось унизу ледве чутно нявкнув: «Ня-ав! ня-ав!» Мені відлягло від серця. Я й собі нявкнув: «Ня-ав! ня-ав!» — якомога тихіше, а потім погасив свічку й вікном виліз на дах комори. Звідти я тихенько ковзнув на землю й подався нишком під дерева. І справді, там на мене чекав Том Соєр.

РОЗДІЛ II

Ми навшпиньках скрадалися стежкою поміж деревами до самісінького кінця вдовиного саду, пригинаючись, щоб не зачепитися за гілки. Коли саме проходили повз кухню, я спіткнувся на корені й наробив шуму. Ми припали до зем-

лі й завмерли. Здоровенний негр, на ім'я Джім, що належав міс Уотсон, сидів на порозі кухні; ми його добре бачили, бо в кухні світилося. Він схопився, витягнув шию і якусь хвилину прислухався. А тоді гукнув:

— Хто там?

Він почекав, знову прислухався, а тоді підійшов навшпиньках і зупинився якраз між нами; ми майже могли торкнутися його рукою. Часу, мабуть, збігло чимало, і все було тихо, а ми ж були од нього зовсім близьенько. Аж раптом зашвербіло мені одне місце на щиколотці, а почухати його я не наслідювався; потім на вухо сверблячка напала; вона перекинулася на спину, якраз межі плечі. Мені здавалося, що я ось-ось сконаю, якщо не почухаюся ту ж мить. Та воно так завжди трапляється: приходиш ото в порядне товариство, чи на похорон, чи заснути намагаєшся, та ніяк не виходить, — одне слово, саме тоді, коли не можна почухатися, то так тобі починає свербіти і вздовж і впоперек — ну, повсюди. А Джім помовчав-помовчав та й каже:

— Кого це тут носить? Де ж ви? Хай мені біс, якщо я вас не чув! Гарзд, ось що я зроблю: сяду на цьому самому місці й прислухатимусь, поки знову почую.

І він уместився на землі між мною і Томом. Притулився спиною до дерева, а ноги так простягнув, що однією ледь-ледь моєї ноги не торкнувся. Тепер у мене почав свербіти ніс. Так зашвербів, що аж сльози на очі набігли. Але почухатися я не наслідювався. Потім почало свербіти в носі. Тоді — під носом. Не знаю вже, як мені й пощастило влєжати спокійно. Така халепа тривала хвилин шість або сім, а видалося — цілі години. Вже мені свербіло в одинадцятьох різних місцях. Я відчував, що не витримаю ні хвилини довше, але зціпив зуби: дай, думаю, ще трохи потерплю. Тут Джім почав важче дихати і раптом захріп; мою ж сверблячку як рукою зняло.

Том подав мені знак — легенько прицмокнув губами, — і ми поплазували геть рачки. Коли ми відповзли футів за десять, Том прошепотів мені, що не завадило б прив'язати Джі-

ма до дерева, — ото сміху буде! Але я був проти: Джім може прокинутися, зчинить гвалт, і кинуться нагору, а мене немає в кімнаті. Тоді Том сказав, що він узяв із собою замало свічок, слід би прослизнути до кухні та захопити ще кілька. Я його стримував, казав, що Джім може прокинутись і нас застукати. Але Томові кортіло за всяку ціну ризикнути; отож ми забралися до кухні, взяли три свічки, і Том поклав за це на стіл ще й плату — п'ять центів. Потім ми вийшли звідтіль, і мені страх як хотілося зав'язатися якнайдалі, але Томові, бач, заманулося підповзти до того місця, де спав Джім, щоб устругнути негрові яку штуку. Я чекав на Тома, й мені здавалося, що цьому чеканню кінця-краю не буде, а навкруги була мертва тиша.

Тільки-но Том повернувся, ми з ним гайнули стежкою попід парканом і швиденько видряпалися на самий вершечок крутого горба по той бік будинку. Том розповів, що він обережно стягнув у Джіма з голови бриля й повісив його на сучок того дерева, під яким Джім заснув, а той тільки поворошився спросоння, але не прочумався. На другий день Джім запевняв, що відьми обійшли його чарами, задурмили, та ще й гасали на ньому верхи по всьому штату, а потім знову посадили його під деревом і повісили бриля на сучок, щоб видно було, хто таке йому заподіяв. А іншим разом Джім уже похвалявся, що відьми гасали на ньому аж до самісінького Нового Орлеана; а потім він щоразу прибріхував більше й більше, і вже Джім почав усім туману пускати, нібито відьми цілісінький світ на ньому об'їхали, замордували його мало не до смерті, і на спині в нього ще й досі видно садна від сидла. Джім страшенно тим пишався, а далі так набундючився, що на інших негрів уже й не гляне. Негри приходили часом за багато миль, щоб послухати, як Джім розповідатиме про свої пригоди, тож він і зажив слави найповажнішого негра на цілу нашу округу. Зовсім чужі негри зупинялися часом, роззявивши рота, й витріщали на нього очі, немов на яке диво. Як стемніє, негри дуже любляють збиратися на кухні біля вогню та гомоніти про відьом; але тільки-но хто з присутніх

заводив мову про них і намагався вдати з себе людину бувалу в тому ділі, Джім тут же й докине: «Гм! Ну, де вже тобі на відьмах знатися!» — й відразу балакучий той негр стулить губи і знітиться. Джім повертів дірочку в п'ятицентовій монетці і, просиливши в неї мотузку, почепив її собі на шию, розповідаючи всім, що то амулет, якого йому сам диявол власноручно подарував і сказав, що тим амулетом можна лікувати від будь-якої хвороби і будь-коли викликати відьом, — треба тільки над тією монеткою пошепотіти; але що саме шепотіти, Джім ніколи не признавався. Негри приходили до Джіма з усієї округи і віддавали йому все до останнього цента, аби тільки глянути на ту монету; проте вони зроду-звіку не доторкнулися б до неї, знаючи, що сам диявол тримав її у своїх руках. Відтоді слуга з Джіма став негодящий, бо він дуже запишався з того, що бачив диявола та повозив відьом на своїй спині.

Отож коли ми з Томом видряпалися на самий вершечок горба й подивилися вниз, на містечко, там блимало лише три чи чотири вогники — певно, світилося в тих будинках, де лежали хворі; над нами яскраво сяяли зорі, а внизу повз містечко текла річка майже цілу милю завширшки, напрочуд спокійна й велична. Спустившись з горба, ми розшукали Джо Гарпера й Бена Роджерса та ще двох чи трьох хлопців, що переховувалися в старій чинбарні. Тоді ми відв'язали човна та й попливли річкою, приблизно дві з половиною милі за водою, до великого стрімчака на гірському боці, і там вийшли на берег.

Ми зайшли в куці, і Том примусив нас усіх запрягтися, що ніхто з нас не викаже його таємниці, і тоді показав вхід до печери, що була на горбі в самісінькій гущавині. Потім ми позасвічували свічки й порачкували крізь вузьку діру. Проповзли ми отак, певно, кроків із двісті, і враз перед нами відкрилася печера. Том почав заглядати в різні закапелки і незабаром гулькнув під стіну в одному місці — ви б зроду не помітили, що там є хід. Довелося знову лізти вузьким проходом, і врешті ми попали ніби до кімнати, дуже темної, вогкої та холодної, і тут зупинилися.

Том сказав:

— Ну от, ми заснуємо ватагу розбійників і назвемо її «Ватага Тома Соера». Кожен, хто схоче пристати до неї, має скласти присягу й підписатися своєю кров'ю.

Всі погодились. І Том дістав аркушик паперу, на якому була написана та присяга, і прочитав її. Кожен хлопець мав присягнути на вірність ватазі і ніколи не виказувати її таємниць; а якщо хто-небудь, бува, скривдить хлопця з нашої ватаги, то один з нас, кому вже накажуть, має помститися — вбити і кривдника, і всю його родину, і той хлопець не сміє ні їсти, ні спати, доки не повбиває всіх ворогів і не виріже на їхніх грудях хреста — знака нашої ватаги. Хто не належить до ватаги, не має права ставити того знака; а якщо хто поставить його, то винного треба буде судити; а зробить це він вдруге, то вбити. А якщо хто з ватаги викаже нашу таємницю, то перерізати йому горло, а потім спалити труп і попіл розвіяти за вітром, а ім'я кров'ю викреслити зі списку і ніколи більш не згадувати про нього, проклясти його і забути на віки вічні.

Всі хлопці сказали, що це чудова присяга, й запитали Тома, чи він сам її склав. Він признався, що дещо сам вимудрував, а решту запозичив із книжок про піратів та розбійників; він запевняв, що кожна порядна розбійницька ватага обов'язково має свою власну присягу.

Дехто думав, що не завадило б винищувати всю рідню тих хлопців, які виказуватимуть таємниці нашої ватаги. Том визнав, що то непогана думка, взяв олівця й відразу ж уписав її до присяги. Тут озвався Бен Роджерс:

— А ось у Гека Фінна немає ніякої рідні. Що з ним робити?

— Але ж батько в нього є? — відказав Том Соер.

— Батько-то є, та хіба ж ти його тепер знайдеш! Перш, було, він п'яний вилежувався разом із свиньми в чинбарні, але ось уже більше року минуло, як його ніде не видно.

Порадилися вони та й вирішили виключити мене з ватаги, мовляв, кожен хлопець повинен мати рідню чи кого-небудь, щоб його можна було вбити, а ні, то це буде кривда

ЗМІСТ

Застереження.....	3	Розділ XXII.....	159
Пояснення.....	3	Розділ XXIII.....	164
Розділ I.....	4	Розділ XXIV.....	171
Розділ II.....	7	Розділ XXV.....	178
Розділ III.....	14	Розділ XXVI.....	186
Розділ IV.....	19	Розділ XXVII.....	195
Розділ V.....	23	Розділ XXVIII.....	203
Розділ VI.....	28	Розділ XXIX.....	213
Розділ VII.....	35	Розділ XXX.....	224
Розділ VIII.....	42	Розділ XXXI.....	228
Розділ IX.....	54	Розділ XXXII.....	238
Розділ X.....	59	Розділ XXXIII.....	244
Розділ XI.....	62	Розділ XXXIV.....	252
Розділ XII.....	71	Розділ XXXV.....	258
Розділ XIII.....	78	Розділ XXXVI.....	266
Розділ XIV.....	84	Розділ XXXVII.....	272
Розділ XV.....	89	Розділ XXXVIII.....	279
Розділ XVI.....	96	Розділ XXXIX.....	286
Розділ XVII.....	106	Розділ XL.....	292
Розділ XVIII.....	115	Розділ XLI.....	298
Розділ XIX.....	128	Розділ XLII.....	306
Розділ XX.....	138	Розділ останній.....	315
Розділ XXI.....	148		